

สรุปผลการจัดโครงการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายเพื่อส่งเสริมสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์
และการแก้ไขปัญหาคนไทยพลัดถิ่น และไร้สถานะ ในกิจกรรมงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล
“ส่งเสริมวิถีชีวิตสู่การผลักดันกฎหมาย และเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล”

ระหว่างวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ณ ชุมชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

เมื่อวันเสาร์ที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

นายวราวุธ ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กล่าวเปิดงาน โดยมีนายเอกรัฐ หลีเส็น ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล ผู้บริหารระดับสูงหลายหน่วยงานให้การต้อนรับ โดยนายวราวุธฯ ได้กล่าวว่า กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดูแลและอนุรักษ์ทุกกลุ่มคนที่อนุรักษ์หวงแหน ให้กำลังใจทุกกลุ่ม ปัญหาของพี่น้องได้รับทราบและจะนำไปแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยราชการและชาวเลจะต้องได้รับการแก้ไข นำปัญหามาตั้งอยู่บนโต๊ะ เป็นนิมิตรหมายที่ดีที่ได้มารับฟังปัญหา สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหา และหาแนวทางในการร่วมมือ วิถีอนุรักษ์ และขอเปิดงาน และอวยพรให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดงานทุกประการ

เวทีเสวนาในภาคเช้า “แนวทางการส่งเสริมวิถีชีวิต สู่การผลักดันกฎหมาย และเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล” มีนางสาวณาดยา แววีรคุปต์ เป็นผู้ดำเนินรายการ

นายแพทย์โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ได้กล่าวว่า จากที่มีมติ ครม. เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ เรื่อง การฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และ มติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่อง การฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง ช่วยแก้ไขปัญหาของชาติพันธุ์ชาวเลและชาวกะเหรี่ยงได้ในบางส่วน ผ่านมา ๑๐ ปี และกลุ่มชาติพันธุ์มีปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขอยู่อีกมาก วันนี้จึงต้องระดมความคิดเห็นและจัดทำข้อตกลงร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อผลักดันข้อตกลงร่วมไปสู่การบัญญัติเป็นกฎหมาย จากการระดมความคิดเห็นร่วมกันนั้น กลุ่มชาติพันธุ์ต้องการให้กำหนดพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ได้ประกาศพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมจำนวน ๑๒ พื้นที่โดยไม่มีกฎหมายรับรอง เพื่อแสดงจุดยืนที่จะดำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีของแต่ละกลุ่มไว้ เพราะที่ผ่านมา กลุ่มชาติพันธุ์หลาย ๆ กลุ่มถูกผลักดันให้ออกจากป่าที่เป็นพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่วัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าของกลุ่ม เช่น กลุ่มชาวเลที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทะเลได้ กลุ่มมันนีที่ไม่สามารถเก็บของป่ามาเป็นอาหาร รวมไปถึงกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่ไม่สามารถอาศัยในป่าได้อีก เพราะการใช้กฎหมาย นโยบายทางเศรษฐกิจ และการเข้ามาของนักลงทุน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๗๐ ชาติพันธุ์ แต่ละพื้นที่ประสบปัญหาที่แตกต่างกันจึงต้องมีเวทีในการรับฟังปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อร่วมแรงร่วมใจในการแก้ไขปัญหาให้เป็นระบบยิ่งขึ้น ซึ่งบางกลุ่มชาติพันธุ์ไม่เคยมีโอกาสนในการสะท้อนถึงปัญหาที่กำลังประสบอยู่

นางสาวณาดยาฯ ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับแผนการในอนาคต

นายแพทย์โกมาตรฯ มีความตั้งใจที่จะสร้างความร่วมมือจากทุก ๆ กลุ่มชาติพันธุ์ในการร่วมกันคิดร่วมกันทำเพื่อผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่กำลังประสบอยู่ได้ถูกจุด รอบด้านและเป็นรูปธรรม เพราะที่ผ่านมา แต่ละกลุ่มต้องต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ โดยลำพัง ไม่มีการรวมกลุ่ม ซึ่งคิดว่าหากทุกกลุ่มสามารถช่วยกันหนุนเสริม

ในแต่ละส่วน ก็จะช่วยให้เกิดพลังในการแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งในส่วนที่เป็นงานเฉพาะด้าน อาจจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากนักวิชาการที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย นักกฎหมาย นักวิจัยที่จะช่วยรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาจัดทำเป็นร่างข้อเสนอในการบัญญัติเป็นกฎหมายเพื่อเสนอต่อภาครัฐต่อไป

นางสาวณาทยาฯ ได้กล่าวสรุปว่า ในการจัดทำร่างข้อเสนอในการบัญญัติเป็นกฎหมายในครั้งนี้ ได้รับความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล อรุโณทัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยจัดทำรายงานการวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลมาประกอบการจัดทำร่างกฎหมายฉบับนี้

เวทีเสวนาในภาคบ่าย ได้แบ่งเวทีเสวนาออกเป็น ๓ ประเด็น ได้แก่

๑. การทบทวนผลจากมติ ครม. เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ เรื่อง การฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และมติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่อง การฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง

๒. การระดมความคิดเห็นและนำเสนอแนวทางการพัฒนาจาก มติ ครม. ทั้งสองมติมาเป็นกฎหมาย

๓. สิ่งที่จะได้รับการบัญญัติเป็นกฎหมาย

โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นที่ ๑. การทบทวนผลจากมติ ครม. เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ เรื่อง การฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และ มติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่อง การฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง

ครูแสงโสม หาญทะเล ชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ได้กล่าวว่า ชาวเลทั้งที่เกาะหลีเป๊ะและเกาะอื่น ๆ ต่างก็ประสบปัญหาจากนโยบายภาครัฐ ซึ่งทุกปัญหาไม่สามารถถ่ายทอดเป็นคำพูดได้ทั้งหมด มันสะท้อนอยู่ในแววตาของพี่น้องมันนิ ชาวเลที่ภูเก็ต กระบี่ ระนอง พังงา และสตูล ซึ่งเราต่างประสบปัญหาเหมือนกัน เรามีวิถีชีวิตมีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ พวกเรามีอยู่จริง และกำลังประสบปัญหาจริง ๆ ตลอด ๑๐ ปีที่มี มติ ครม. ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิ หลังจากนั้นก็ถูกกฎหมายบังคับให้ต้องย้ายออกจากพื้นที่เดิมซึ่งเป็นที่อยู่ที่ทำกินและไม่สามารถกลับไปได้อีกเพราะรัฐได้ประกาศพื้นที่อนุรักษ์ทับที่ของชาวเล จริง ๆ แล้วชาวเลไม่ต้องการรุกรานหรือมีปัญหาเพียงแต่ต้องการที่อยู่ที่ทำกินและพื้นที่ทางวัฒนธรรมกลับมา ที่นั่นมีประวัติศาสตร์ของบรรพบุรุษของเรา ที่ผ่านมาชาวเลต้องอาศัยในพื้นที่ไม่ติดกับทะเล ซึ่งไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างเดิมอีก ชาวเลจึงต้องหันมาต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิคืน ซึ่งต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยหนุนเสริมเพื่อให้การเรียกร้องสิทธิเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

นางสาวณาทยาฯ ได้กล่าวว่า การเรียกร้องสิทธิได้มีปัญหาด้านกฎหมาย มีกรณีที่หาดราไวย์ ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมการเรียกร้องสิทธิถูกดำเนินคดี หากมีกฎหมายก็จะช่วยคุ้มครองชาวเลได้

ครูแสงโสม หาญทะเล ได้กล่าวว่า พวกเราต้องการผลักดันให้มีกฎหมายมาเพื่อแก้ปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัย ทั้งที่เกาะหลีเป๊ะ เกาะพีพี จังหวัดภูเก็ต ระนอง เกาะเหลา ซึ่งจากเดิมทุกคนอาศัยอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้าน แต่เมื่อมีประกาศพื้นที่เป็นเขตอนุรักษ์ ที่ดินกลายเป็นที่ที่มีเจ้าของ ซึ่งพื้นที่ใหม่ที่รัฐจัดให้อยู่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชาวเลและพื้นที่จำกัดมาก คือ ขนาดพื้นที่ ๒ คูณ ๒ เมตร เมื่อครอบครัวขยายขึ้น จะต้องมีการซ่อมบ้านสร้างบ้านเพิ่มก็ไม่สามารถทำได้ และมีสภาพแออัด ที่ทำกินทางทะเล ทางบก เคยปลูกข้าว มะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ ปัจจุบันถูกประกาศเป็นเขตอนุรักษ์ ชาวเลถูกกันออกจากพื้นที่ ไม่สามารถเข้าไปเก็บเกี่ยวพืชผลของตนเองได้ มีการเข้ามาของการท่องเที่ยว มีการกันพื้นที่สำหรับการดำน้ำ วิถีชีวิตดั้งเดิมชาวเลหาปลาในพื้นที่ใกล้ชายฝั่ง แต่ตอนนี้ชาวเลต้องออกไปตกเบ็ด หาปลาในพื้นที่ไกลจากฝั่ง ชาวเลมีเรือเล็กจึงไม่สามารถออกไปหา

ปลาในทะเลไกลจากชายฝั่งได้ ซึ่งเมื่อมีคลื่นลมแรง ไม่สามารถหลบคลื่นลมใกล้ชายฝั่งได้ อีกทั้ง เจ้าหน้าที่กรมอุทยานฯ เห็นว่า มติ ครม. ไม่ใช่กฎหมาย ไม่มีผลบังคับใช้ จึงใช้กฎหมายของกรมอุทยานฯ มาบังคับใช้

นางสาวอรรณพ หาญทะเล ชาวเลมอแกน บ้านทับตะวัน จังหวัดพังงา ได้กล่าวว่า มีประชากรชาวเล ๕ จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดพังงา ภูเก็ต กระบี่ ระนอง และสตูล รวม ๑๔,๐๐๐ คน ใช้ระยะเวลาถึง ๑๑ ปี ที่จะได้เป็นเจ้าภาพงานรวมญาติ มีการเปิดพื้นที่ให้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ก่อนวันงานต้องเตรียมตัวต้อนรับรัฐมนตรีที่จังหวัดพังงา มีพี่น้องที่มาร่วมงานในครั้งนี้ ทั้งพี่น้องกะเหรี่ยง พี่น้องสลัมสีภาค ได้มาร่วมกันดีใจมาก ชาวเลต้องการมีพื้นที่ดิน ที่ทำกิน เมื่อลงไปทะเลเล็กถูกจับกุม ผลของการมี มติ ครม. ได้พบเจอความรุนแรงของภาครัฐ และเอกชน ชาวเลถูกกระทำ พื้นที่ฟื้นฟู ดูแล รัฐต้องแก้ไข มติ ครม. นั้นไม่สามารถปฏิบัติได้จริง เป็นเพียงระเบียบข่มเหงพวกเรา เห็นควรที่จะเสนอให้ตราเป็น พ.ร.บ. ส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์

นายเกรียงไกร ชีช่วง ผู้ประสานงานเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เขตงานตะนาวศรี ได้กล่าวว่า มติ ครม. ชาวเลเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ เกิดก่อน มติ ครม. ชาวกะเหรี่ยงเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ทั้ง ๒ มติ ครม. ประกาศยอมรับความหลากหลายชาติพันธุ์ มอแกน มอแกลน อุลักลาไว และอื่น ๆ ระยะเวลา ๑๐ ปี มีการตื่นตัว รู้ว่ามีศักดิ์ศรี มีเครือข่าย ทศนคดีที่ทำหาย มติ ครม. ไม่ใช่กฎหมาย พี่น้องกะเหรี่ยงตะวันตก ต้องอพยพออกจากพื้นที่ที่เคยทำกิน ถูกฟ้องดำเนินคดี ต้องแตกกระสานซ่านเซ็น หากมีกฎหมาย มีกติกาให้เท่า ๆ กัน ก็จะเป็นการดี เราต้องช่วยกัน รวมตัวกันให้ใหญ่มากขึ้นให้สังคมโดยรวมยอมรับ กฎหมายอุทยานฯ กฎหมายอนุรักษ์ กฎหมายป่าสงวน เน้นการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เราต้องบัญญัติกฎหมายที่มีผลบังคับมากกว่า มติ ครม. มีหน่วยงานของรัฐ ทั้งกระทรวงวัฒนธรรม ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมด้วย เพื่อเปิดภาพฝันในแต่ละพื้นที่ของพี่น้อง เพื่อให้สังคมมีความเท่าเทียมกัน

พ่อหลวงสมชาติ หละแหลม ผู้ใหญ่บ้าน บ้านกลาง ต.บ้านดง อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง ได้กล่าวว่า ชาวปกากะญอ ทับทวน ภาคเหนือจังหวัดลำปาง ได้มีการประกาศเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษแล้ววิถีชาวเลรักษาธรรมชาติ มีความสวยงามของทะเล ชาวเลอยู่มานานมีวิถีผูกพันกับทะเล อาหารการกินอยู่กับทะเล มติ ครม. ชี้ให้เห็นว่ามีความสำคัญ ชาวเลมือเครื่องมือจับปลา อาศัยอยู่ตามเกาะต่างๆ หมุนเวียนกันไปตามฤดูกาล เพื่อหลบคลื่นลมมรสุม นับถือแม่น้ำ เช่นเดียวกับชาวกะเหรี่ยงที่ทำไร่หมุนเวียน คนดั้งเดิมถูกคุกคามโดยนายทุน และนโยบายของรัฐ ชาวกะเหรี่ยงและชาวเลประวัติศาสตร์ อยู่กับป่ามาก่อน ก่อนที่จะมี มติ ครม. นั้น ทุกกลุ่มต่อสู้กันมาไม่ได้มีการมารวมตัวกัน เมื่อมี มติ ครม. ได้มีการมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ชาวกะเหรี่ยงมีการประกาศเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ ประกาศโดยชาวบ้าน มี NGOs นักวิชาการ เป็นผู้สนับสนุน ไม่รอภาครัฐ ดำเนินการประกาศครั้งแรกที่ดอยช้างป่าแป๋ อ.บ้านโฮ่ง จ.ลำพูน และที่บ้านสบลาน อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ และต่อมาได้มีประกาศเพิ่มเติมอีกรวมเป็น ๑๒ พื้นที่ การประกาศเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษนั้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวัฒนธรรมรับผิดชอบแต่ไม่ดำเนินการใด ๆ การประกาศในครั้งนี้เป็นการประกาศในพื้นที่ที่มีความพร้อม มติ ครม. นั้นไม่ใช่กฎหมาย ชาวบ้านรวมตัวกันตัดไม้เพื่อสร้างโบสถ์ ศาลา ชาวบ้านถูกคุกคาม ไร่หมุนเวียนไม่ใช่ไร่เลื่อนลอย วิธีการจัดการป่า ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรได้มีการเผยแพร่ เสนอให้ชุมชนที่เกาะหลีเป๊ะมีการประกาศตัวตนไปก่อน ช่วยกันผลักดัน มติ ครม. ให้เป็น พ.ร.บ. คุ่มครองวิถีกลุ่มชาติพันธุ์ ประชาชนถูกคุกคามด้วย พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ ปี ๒๕๖๒ ที่ดินต้องมีการพิสูจน์สิทธิมากกว่าสังคม และชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาก่อน

อาจารย์วุฒิ บุญเลิศ นักวิชาการอิสระด้านกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง มีภูมิลำเนาที่อำเภอสวนผึ้ง จ.ราชบุรี ได้กล่าวว่า มติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ถูกทำลาย วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ชาวกะเหรี่ยง ถูกอพยพ มีการเผาบ้านปู่คออี้ สาเหตุมาจากนโยบายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำนาจรัฐ เป็นอุปสรรค ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรหาพื้นที่ ช่องทาง มติ ครม. เน้นผู้ที่มีวิถีชาติพันธุ์ เป็นความหวังที่ศูนย์มานุษยวิทยา สิรินธรมีกองเลขานุการ โดยกระทรวงวัฒนธรรม และสำนักนายกรัฐมนตรี ต้องอธิบายให้ทั้งผู้ที่กำหนดนโยบาย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายและชาวบ้านได้เข้าใจในการปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ถูกต้อง

นายประยงค์ ดอกกล้วย เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน ได้กล่าวว่า มีข้อจำกัดซึ่งเป็นความเศร้า และหดหู่ ทำไม่ต้องมี มติ ครม. รับรองความเป็นมนุษย์ของชาวกะเหรี่ยง ชาวเล และชาติพันธุ์อื่น ๆ รัฐไม่เคยมอง กลุ่มชาติพันธุ์เป็นมนุษย์ ไม่เคยยอมรับว่าเป็นคนเท่ากับคนอื่น ภาครัฐมีแนวคิดที่ว่าทรัพยากรทางทะเลไว้สำหรับ ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ภูเขา ป่าไม้สำหรับการอนุรักษ์ ไม่ใช่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของ “แมงคอย” ที่ทำลายต้นไม้ ข้อจำกัด มติ ครม. คือ มีแล้ว ไม่ทราบว่าเป็นเครื่องมือ ไม่ทราบว่าจะอย่างไร ไม่มีคน หยิบขึ้นมาใช้ ในพื้นที่แก่งกระจานมีการหยิบมาใช้แต่ไม่สามารถกลับไปในที่เดิมที่ตนอยู่ได้ ภาครัฐควรที่จะยอมรับ ไร่หมุนเวียน ยอมรับวิถีชาวเล ชาวเลแต่เดิมหาปลาได้ในพื้นที่ ๕๐ จุด ปัจจุบันเหลือพื้นที่เพียง ๒ จุด หน่วยงานรัฐ เลือกใช้เป็นคำสั่ง ต้องฟ้องเขาที่ละเลยไม่ทำตาม มติ ครม. เราต้องใช้สิทธิทางศาลซึ่งเราไม่เคยใช้ กฎหมายที่กำลัง ขับเคลื่อนและกฎหมายที่จะกำหนดขึ้นมาใหม่นั้นจะเป็นของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรนำเข้าสู่สภาฯ เมื่อเข้าสู่สภาฯ และใช้ไม่ได้จะเหมือนกับ พ.ร.บ. ป่าชุมชน ประเด็นที่เป็นห่วงคือ ควรที่จะเขียนกฎหมายให้มีผลโดยชาวเลสามารถใช้กฎหมายฉบับนี้ได้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควรปฏิบัติ ให้ มติ.ครม. มีผลในทางปฏิบัติ

นายณัฐพล สืบศักดิ์วงศ์ สส. มังคนแรก พรรคอนาคตใหม่ ผมเป็นชาติพันธุ์ม้ง เป็นตัวแทนพี่น้อง กลุ่มชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับ ๒ เรื่อง คือ เรื่องที่ ๑. มติ ครม. และเรื่องที่ ๒ คือ พ.ร.บ. ที่คาดหวัง กลุ่มชาติพันธุ์ มีวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าเหมือนทุกกลุ่มวัฒนธรรม สิ่งสมมานาน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของประเทศไทย เราคือ หนึ่งในวัฒนธรรม มีความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย มีสัญชาติและเชื้อชาติไทย พี่น้องมันนิ มีวัฒนธรรมดั้งเดิม เก่าแก่ คือคนไทยดั้งเดิม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริม และให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิต ในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย ซึ่งปัญหาของ พ.ร.บ. อุทยานฯ สามารถมีผลบังคับใช้ย้อนหลังไปในอดีตได้ เราเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๐ สมัชชา ใหญ่แห่งสหประชาชาติได้มีมติรับรองปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples : UNDRIP) ประเทศไทยเป็น ๑ ใน ๑๔๓ ประเทศ ที่ลงนามเห็นชอบกับปฏิญญาฯ ฉบับนี้ เป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อจะก่อให้เกิดความ เสมอภาคเท่าเทียม ปราศจากการเลือกปฏิบัติ และมีสิทธิที่จะกำหนดสถานภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและ วัฒนธรรมของตนได้อย่างอิสระ ซึ่งประสบปัญหาและได้รับผลกระทบมายาวนาน ทั้งการสูญเสียที่ดิน ทรัพยากร และการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน บางพื้นที่ถึงขั้นต้องสูญเสียชีวิตและเลือดเนื้อ จากการลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อปกป้อง ผืนดิน ผืนป่าและวิถีชีวิตของตนเอง เพื่อปฏิบัติต่อความเป็นชนเผ่าพื้นเมือง รัฐจึงได้มีการออกกฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๐ ดังกล่าว มีการใช้อำนาจทางนิติบัญญัติในการออกกฎหมาย มีกรรมวิธีการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร ทำหน้าที่ศึกษา

และแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ มีการรับเรื่องร้องเรียนเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา มติ ค.ร.ม. ที่ ๖๖/๒๓ กล่าวถึงชาวม้งโดยตรง มีการส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกสาขาอาชีพให้มีความสามารถในการปกครองตนเอง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกชนชั้นและสาขาอาชีพได้มีส่วนร่วมทางการเมือง กำหนดวิธีการให้ได้รับรู้ปัญหาของประชาชน ให้ถือความต้องการของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการกำหนดแนวทางปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองความต้องการ และสนับสนุนการจัดตั้งขบวนการประชาธิปไตยทั้งสี่ที่มีอยู่ โดยคำนึงถึงสิทธิและผลประโยชน์ของกลุ่มชนนั้น ๆ อันพึงจะมี ให้ระมัดระวังและอย่าสับสนระหว่างขบวนการประชาธิปไตยกับขบวนการคอมมิวนิสต์ที่แอบแฝงโดยยกประชาธิปไตยนำหน้า และนายณัฐพลฯ ยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า การปฏิบัติตาม มติ ค.ร.ม. ที่ ๖๖/๒๓ เจ้าหน้าที่ไม่ได้ปฏิบัติ และโดย มติ ค.ร.ม. ทั้งของชาวเลและชาวกะเหรี่ยงนั้นมีระยะเวลาถึง ๑๐ ปี แต่ไม่เห็นผลในทางปฏิบัติที่เป็นจริงทุกกลุ่มต้องขับเคลื่อนให้เกิด พ.ร.บ. ของเรา ให้สิทธิในที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทางจิตวิญญาณ

นายอัญญะรัฐ เอ่งฉ้วน รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้กล่าวว่า ปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล คือ เรื่องพื้นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย แม้จะเป็นผู้บุกเบิกมาก่อน แต่เมื่อประกาศเขตอุทยานก็อาจกลายเป็นผู้บุกรุก ตาม พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ กฎหมายกำหนดให้มีการสำรวจผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่อุทยานเพื่อบริหารจัดการ แต่เมื่อมีการสำรวจแล้วจะดำเนินการต่อไปอย่างไรยังไม่มีคำตอบชัดเจน ดังนั้นเมื่อการปฏิบัติตามกฎหมายมีอุปสรรค ก็ควรต้องทบทวน สำนักงาน กสม. เคยตรวจสอบคำร้อง กรณีขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนชาวเลบนเกาะพีพี ซึ่งพบว่าชุมชนชาวเลถูกบีบให้อยู่ในพื้นที่ ๒ ไร่เศษ อันเป็นพื้นที่จำกัด ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จึงเห็นว่า การผลักดันกฎหมายและเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล ต้องยกเว้นกฎหมายที่เป็นอุปสรรค ยกตัวอย่างเช่น พ.ร.บ. เขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้รับการยกเว้นกฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน ซึ่งตามร่างกฎหมายฉบับนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางได้อย่างดี เห็นด้วยกับการมีกฎหมายฉบับนี้จะส่งผลดีต่อพี่น้องชาติพันธุ์และ กสม. สามารถทำงานในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อไป

ประเด็นที่ ๒ การระดมความคิดเห็นและนำเสนอแนวทางการพัฒนาจาก มติ ครม. ทั้งสองมติ มาเป็นกฎหมายที่จะคุ้มครองพี่น้องกลุ่มชาติพันธุ์ “ร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์”

นายอภิรักษ์ ธรรมเสนา หัวหน้ากลุ่มงานสื่อสารความรู้และเครือข่ายสัมพันธ์ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ได้กล่าวว่า การเดินทางมาที่หลีเป๊ะนั้นเดินทางมาไกล เนื่องจากเจอคลื่นลม ตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีที่ทำงานอย่างมุ่งมั่น ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ไม่สามารถที่จะทำงานคนเดียวได้ ทุกคนต้องช่วยกันทำให้กฎหมายมีการขับเคลื่อน โดยมีนายแพทย์โกมาตรฯ เป็นผู้ที่ยพยายามผลักดันให้เกิดขึ้น

เหตุที่ต้องมีกฎหมาย คือ

๑. ประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศทั้งสิ้น ๗๐ กลุ่ม มีประชากรทั้งสิ้น ๖.๑ ล้านคน คิดเป็นเกือบ ๑๐% ของประชากรทั้งประเทศ มีการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม ได้รับความเหลื่อมล้ำ ซึ่งจะเป็นปัญหาอย่างสำคัญ ทั้งในเรื่องที่ดิน การเข้าถึงบริการของรัฐ เรื่องอัตลักษณ์และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

๒. รัฐธรรมนูญควรที่จะให้การคุ้มครองแก่ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ หากกลุ่มชาติพันธุ์เข้มแข็งก็จะเป็นภาระของรัฐ ซึ่งพวกเขาสามารถที่จะดูแลตัวเองได้

นางสาวณาดยา แววีร์คุปต์ ผู้ดำเนินรายการ ได้ตั้งคำถามว่า พ.ร.บ. ให้อะไรกับกลุ่มชาติพันธุ์ และ พ.ร.บ. ดีกว่า มติ ครม. อย่างไร?

นายอภิรักษ์ ได้กล่าวว่า พ.ร.บ. คຸ້ມครองสิทธิกลุ่มชาติพันธุ์ ได้เปลี่ยนวิธีคิดจากการสงเคราะห์ ให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถจัดการตนเองได้ มีการจัดตั้งสมัชชากลุ่มชาติพันธุ์เพื่อจัดการปัญหาของตนเอง และมีความเสมอภาคมากขึ้น ไม่ถูกมองเป็นพลเมืองชั้น ๒ หรือชั้น ๓ กลุ่มชาติพันธุ์นั้นไม่ต้องการได้รับการดูแลมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ไม่ต้องการได้รับสิทธิพิเศษ การมี พ.ร.บ. นั้นดีกว่า มีกฎหมายที่ชัดเจนและมีฐานะเทียบเท่ากฎหมายอื่น ซึ่งจะเป็นเครื่องมือและกลไกในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้

นางสาวณาดยา แวววิรุศุบต์ ได้กล่าวกับชาวเลว่า สงสัยอะไรหรือไม่

ชาวเล ได้กล่าวว่า ต้องการให้ชาวเลอยู่อย่างเป็นสุข สามารถใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนได้ และปัจจุบันนี้กรมเจ้าท่าจะมีการเรียกเก็บเงินค่าที่จอดเรือ และที่อยู่อาศัย

นายอภิรักษ์ ได้กล่าวว่า การจัดทำเรื่องประกาศเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษนั้น เพื่อให้มีการบริหารจัดการพื้นที่ของตนเองได้

นายวิวัฒน์ เทพสง ผู้แทนชาวเล ได้กล่าวว่า เดิมเคยมี พ.ร.บ. สภาพัฒนาการเมือง มีการกำหนดให้มีการทำประชาพิจารณ์ ซึ่งจะทำให้พี่น้องเข้าใจในปัญหา และเรื่องต่างๆ ได้เหมือน ๆ กัน

นายอภิรักษ์ ได้กล่าวว่า กฎหมายที่จะกำหนดขึ้นมาใหม่นั้น กำหนดขึ้นมาเพื่อที่จะให้กฎหมายนั้น มีการคุ้มครองสิทธิ เพื่อให้ได้สิทธิได้เสีย สามารถที่จะแก้ปัญหาของตัวเองได้มากขึ้น ได้รับการคุ้มครองศักดิ์ศรี อัตลักษณ์ สิทธิทางวัฒนธรรม มีกลไกกลาง ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐ มีคณะกรรมการระดับชาติ โดยนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน มีกลไกสมัชชาทำงานในการมีส่วนร่วมทุกกลุ่มและทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการระดับชาติ มีการจัดทำข้อมูลวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์ มีจำนวนเท่าไร และอยู่ในพื้นที่ไหนบ้าง มีการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองวิถีชีวิต วัฒนธรรม สิทธิที่จะมีใครมาดูแลไม่ได้ ในกฎหมายได้บัญญัติเรื่องการลงโทษไว้ มีสิทธิที่จะอนุรักษ์ประเพณี รักษาภูมิปัญญา วัฒนธรรม เช่น การออกเรือหาปลาแบบชาวเล ทำไร่หมุนเวียนแบบชาวกะเหรี่ยง มีสิทธิจัดการพื้นที่ด้วยตนเอง มีการจัดการและใช้ประโยชน์จากฐานวัฒนธรรม ใช้และรักษาทรัพยากร สามารถเข้าถึงสิทธิการได้รับการบริการจากรัฐ การที่รัฐจะมากำหนดนโยบายนั้นควรที่จะมีการรับฟังเสียงของชาวบ้าน

กลไกของกฎหมาย มีกรรมการคุ้มครอง (คณะกรรมการระดับชาติ) ระดับจังหวัด มีตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ มีกรรมการเฉพาะเรื่อง เช่น ในเรื่องของสัญชาติ ที่ดิน สามารถที่จะเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ มีการแต่งตั้งตัวแทนของแต่ละกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ร่วมแก้ไขปัญหา เข้มแข็งด้วยตนเอง เข้มแข็งที่จะบังคับใช้กฎหมาย มีคณะกรรมการบริหารสมัชชา สภาผู้อาวุโส ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและเสนอนโยบาย การมีพื้นที่คุ้มครองวิถีกลุ่มชาติพันธุ์ เรามักถูกมองไม่ใช่คนไทย สามารถจัดการตนเองได้ มีข้อมูล ทำประชาพิจารณ์ ทำแผนส่งเสริมวิถีชีวิต แผนรักษาธรรมชาติ น้ำ ดิน ไฟ ทูทางวัฒนธรรม ดูแลตัวเองอย่างไร แผนแม่บทจะถูกคณะกรรมการระดับชาติประกาศ ที่เกาะหลีเป๊ะ เสนอให้มีการประกาศพื้นที่ทางวัฒนธรรม จัดการตนเองของชาวเลกำหนดวิถีคุ้มครองชีวิต บริหารจัดการตนเอง ดำเนินการประเมินผล ทำตามแผนหรือไม่ ไม่ควรที่จะรอหน่วยงานดำเนินการ

นางสาวณาดยา แวววิรุศุบต์ ได้กล่าวว่า ในร่างของกฎหมายนั้นมองเห็นลู่ทาง ควรที่จะรอให้มีกฎหมายก่อนแล้วหาพื้นที่คุ้มครองหรือควรที่จะยกระดับเป็นร่าง พ.ร.บ.

นายอภิรักษ์ กล่าวว่า พื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ จำนวน ๑๒ พื้นที่ ทำพื้นที่พร้อมก่อน ไม่รอกฎหมาย แม้ไม่มีกฎหมาย MOU ที่ได้ลงนามในวันนี้ ทั้งหมด ๙ หน่วยงาน ใช้กลไกการทำงานกับกระทรวง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงวัฒนธรรมไปก่อนได้ พื้นที่ที่ต้องช่วยดำเนินการ มีการตระหนักรู้ทุกคนต้องลุกขึ้นมาแล้วเดินไปพร้อม ๆ กับเรา ร่าง พ.ร.บ.ฯ ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นและประเมินความคุ้มค่าต่อไป

นายสุรพงษ์ กองจันทึก ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษากะเหรี่ยงเพื่อการพัฒนา ได้กล่าวว่า บ้านปู่คืออี่ที่มีการถูกเผาที่มีการสู้คดีกันแล้วปู่คืออี่เป็นฝ่ายชนะ พื้นที่ที่ปู่คืออี่อยู่นั้น คือ บ้านบางกลอย (หรือใจแผ่นดิน) ในป่าแก่งกระจาน ชายแดนไทยพม่า อยู่ในพื้นที่มานานแล้ว เป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด เจ้าหน้าที่อุทยานฯ มีหน้าที่ปฏิบัติตาม มติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ สามารถใช้มติ ครม. เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ อยู่เหนือกฎหมาย พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ หากเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติจะถือเป็นการละเว้นหน้าที่ มีการพิสูจน์พื้นที่ว่าใครอยู่มาก่อน ใช้สภาชุมชนพันธุ์ข้าวเคลือบเงินสนับสนุน ชาวบ้านมีการตั้งกรรมการร่วมกัน

อาจารย์คมสันต์ฯ ได้กล่าวว่า ควรปรับชื่อ และเนื้อหาของร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ ข้อห่วง คือ มติ ครม. มีฐานะอะไร การมีส่วนร่วมของพี่น้อง สภาชนเผ่าพื้นเมืองได้เปลี่ยนแปลงเป็นสมัชชา เป็นกลไกในการส่งเสริมวิถีชีวิต ใช้เฉพาะกลุ่ม และใช้กฎหมายยกเว้นกฎหมาย

นางปรีดา คงแป้น ผู้ประสานงานมูลนิธิชุมชนไท ได้กล่าวว่า กระบวนการขับเคลื่อนกฎหมายส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง ๗๐ กลุ่มชาติพันธุ์นั้น พื้นที่ใดที่มีความพร้อมให้ประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมไปก่อนได้ และเห็นควรที่จะนำเด็กและเยาวชนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้มาเรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่องกฎหมาย จัดทำผังที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย สุสาน อยู่ซ่อมเรือ มีแผนงาน กองทุน และมีกติการ่วมกัน

ดร.นฤมล อรุโณทัย อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวว่า ชาวเลมิลิทธิในการอนุรักษ์ “ปาดายาย่า” มีเรื่องเล่าชาวเลไปเที่ยวน้ำตกแล้วไปทิ้งขยะมีผีตามมาร้อง “ปาดายาย่า” จึงเป็นการปฏิบัติตนของชาวเลที่จะไม่ทิ้งขยะในที่ต่าง ๆ หรือที่เกาะจำ จังหวัดกระบี่ ชาวเลได้มีการออกข้อบัญญัติไม่ให้นักท่องเที่ยวใส่บิกินีเข้ามาในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของเกาะ ข้อมูลประวัติศาสตร์เหล่านี้จะใช้เป็นข้อมูลที่ยืนยันสิทธิตัวตนของชาวเลได้เป็นอย่างดี

ประเด็นที่ ๓ สิ่งที่จะได้รับจากการบัญญัติเป็นกฎหมาย

นางสาวณาดยา แวววีรคุปต์ ได้กล่าวว่า ความรู้ทางวัฒนธรรมนั้นมีพลังที่จะขับเคลื่อน

พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง ได้กล่าวว่า ๑๓ ชุมชนชาวเล หลังจากที่เกิดเหตุการณ์สึนามิกลับไปทีเดิมไม่ได้ ให้ชุมชนชาวเลทั้งหมดได้มีการจัดทำประวัติทั้งทางกว้างและทางลึก สิทธิชุมชนอยู่ที่การคุ้มครองชาวเลเราไว้ มีประวัติอยู่ในพื้นที่ ๗ ชั่วคน ที่หลีเป๊ะ ได้มีการบันทึกไว้ในหอสมุดแห่งชาติ ถึงการล่าเมืองขึ้นให้สมุหเทศาภิบาลมาเยี่ยมราษฎร โต๊ะขีรีเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกาะอาดัง ราวี หลีเป๊ะ มีการสักข้อมือชาวบ้านจำนวน ๒,๐๐๐ คน มีการอพยพคนจากภาคอีสานเข้ามาอยู่ ในปี ร.ศ. ๑๑๒ ประวัติศาสตร์มีสิทธิในที่ดิน พ.ร.บ.อุทยาน เดิม ปี ๒๔๗๙ เป็นพื้นที่หวงห้าม พื้นที่กร้าง วางเปล่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗ เปลี่ยนเป็นประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ พื้นที่ที่เป็นธรรมชาติต้องรักษาไว้เป็นธรรมชาติ แนวเขตอุทยานแห่งชาติไม่ได้จัดทำผมเป็นพยานศาล ทราบว่าชาวเลอยู่มาก่อน เราสามารถทำแนวเขตได้ มีกฎหมายรองรับ ทางเดินในเกาะ ปี พ.ศ. ๒๔๘๘ มีการแจ้งการครอบครองที่ทำกินของชาวบ้าน มีการออกเอกสารสิทธิเป็นที่ น.ส. ๓ มีการบังคับซื้อ มีการออก สค. ๑ เป็น ๑๐๐ ฉบับ ในปี ๒๕๑๘ กรมป่าไม้มีการอพยพคนมาอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะ ที่ราวี

ผู้ที่แจ้ง สค. ๑ ได้เสียชีวิตแล้ว ชาวบ้าน ๒๐๐ กว่าครอบครัวถูกทับที่ ที่ดินไม่มีเอกสารมีสิทธิหรือไม่ แม้ไม่มีเอกสาร แต่อยู่มาก่อนสามารถมีสิทธิในที่ดินทำกินได้

นางสุนี ไชยรส อดีตกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้กล่าวว่า กรมอุทยานแห่งชาติ ให้ชาวบ้านไปดำเนินการอย่างไร ที่ดินที่มีปัญหา ชาวบ้านจะไปฟ้องร้องที่ดินเป็นราย ๆ ไป การไม่มีเอกสารสิทธิ ถือเป็นที่หลวง ที่เกาะช้าง มีการตรวจสอบพิสูจน์สิทธิการใช้ที่ดินโดยการใช้ภาพถ่าย นำขึ้นจอและเสนอ สำนักนายกรัฐมนตรี และขอให้หน่วยงาน พอช. ทำบ้านมั่นคงแบบชาวบ้าน

นางเตือนใจ ดีเทศก์ อดีตกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็น กสม. ที่ลงมาตรวจสอบ ให้ชาวบ้านใช้ประโยชน์จากเกาะหลีเป๊ะ มีรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๖๓ แม้จะยุติเรื่อง แต่มีข้อเสนอที่ดี ปัญหาสิทธิในที่อยู่อาศัย ถูกฟ้องเป็นคดี สาเหตุการซื้อขายที่ดินมีการเปลี่ยนมือ เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในฐานะประธาน คณะอนุกรรมการการแก้ไขปัญหาคความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ของกลุ่มชาติพันธุ์ ชุมชนชาวเลและชาวกะเหรี่ยง ให้มีการตรวจพิสูจน์ที่ดินทั้งหมดภายในเกาะหลีเป๊ะ จากการถูกปิดกั้นทางสาธารณะ จุดจอดเรือ หน่วยงานรัฐจะต้องออกหนังสือสำคัญที่หลวง ทำผังเมือง ที่ดิน ของพี่น้องชาวเลเกาะหลีเป๊ะและที่ดินของผู้ประกอบธุรกิจ โดยมีกรมโยธาธิการเป็นเจ้าของเรื่องกรณีที่ดินเป็นหลุม เป็นบ่อ และการดำเนินการใด ๆ นั้น ควรมีการเชื่อมโยงกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วย การขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination – CERD) รัฐสามารถตรากฎหมายหรือมีนโยบายสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์โดยเฉพาะ สนับสนุน ให้ชาวเลได้รับโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนเอง หมู่เกาะสุรินทร์ไม่มีผู้นำของตนเอง ชาวเลเกาะหลีเป๊ะ มีครูแสงไสมานางสาวศรีแพรฯ ที่เข้มแข็ง มีผู้ใหญ่บ้านที่เข้มแข็ง เหมาะที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรจะเลือกพื้นที่เกาะหลีเป๊ะเป็นเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม มีความผูกพันกับธรรมชาติ เป็นมิติเรื่องจิตวิญญาณ เหมือนชาวกะเหรี่ยงแต่ถูกควบคุมโดยกฎหมาย คนอนุรักษ์ถูกคุกคามโดยรัฐ และจากธุรกิจการท่องเที่ยว ให้ติดตาม มีร่างกฎหมายที่ดี สส. อาจจะแปรญัตติ ติดตามกระบวนการพิจารณาในชั้น สส./สว. ตั้งกรรมการร่วม ๒ สภา ให้ติดตาม ปีที่ ๑๑ เรามีแนวร่วมมากขึ้น

พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง ได้กล่าวว่า แผนที่เส้นทางเดินทั้งบนบกและทางน้ำ

นางสาวณาดตา แว่ววีรคุปต์ ได้กล่าวว่า รายงานของ กสม. มีน้ำหนัก ข้อเสนอจะเป็น แนวปฏิบัติอย่างไร

นายอัญญะรัฐ เอ่งฉ้วน รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้กล่าวว่า สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีข้อเสนอแนะไปยังกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากไม่ดำเนินการ ก็จะมีข้อเสนอไปที่ คณะรัฐมนตรีและสภาผู้แทนราษฎร และหากไม่ดำเนินการก็จะแจ้งให้แก่ ประชาชนทราบ และเห็นควรเสนอให้นำรายงานที่มีส่วนร่วมกับพีมูฟมาดำเนินการขับเคลื่อนต่อไป

นายประสาร มฤคพิทักษ์ ได้กล่าวว่า พวกเราเป็นศิลปิน มีวัฒนธรรมที่มีคุณค่า มีประวัติศาสตร์ ประมาณ ๔๐๐ กว่าปีแล้ว ศิลปวัฒนธรรม จารีกอยู่ในกลางกรุงของประเทศเยอรมนี ได้มีบทกวีของนายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ศิลปินแห่งชาติด้านศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ ได้ประพันธ์ไว้ว่า “เอกราช เอกลักษณ์ เอกศักดิ์ศรี เป็นคั่นฉ่องส่องความงามและความดี เป็นโคมฉาย ช่วยชีวิตถิ่น” หาดทรายเคยเป็นของเราได้ใช้ประโยชน์ มีนายทุน

แย่งการทำกินของพี่น้อง มติ กรม. ให้สิทธิรับรองวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ทุกชาติพันธุ์ หลังมี มติ กรม. ชาวเลถูกดำเนินคดี พี่น้องชาวเลเป็นเจ้าของ ทรัพยากร เราถูกเบียดขับ แย่งยึด มีมายาคติที่คลาดเคลื่อน ข้าราชการระดับสูงคิดว่าที่เป็นปัญหาเพราะชาวเลและชุมชนต้องการครอบครองสมบัติ ชาวเลต้องการขอพื้นที่ทำมาหากิน ต้องการมีเอกสารสิทธิที่เป็นกรรมสิทธิ์ร่วม จุดมุ่งหมายของภาครัฐต้องการดึงคนต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว แต่ชาวเลที่หาอยู่หากินนั้นภาครัฐไม่เห็นคุณค่า ชาวเลต้องการเพียงที่ดิน พื้นที่ทำกินเป็นกรรมสิทธิ์ร่วม ไม่ต้องออกไปตกปลาในที่ห่างไกล หากหาปลาใกล้ฝั่งก็จะถูกจับผิดกฎหมาย

พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง ได้กล่าวว่า ได้มีกระแสพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๑๖ มีความว่า “.....กฎหมายมีไว้สำหรับให้มีความสงบสุขในบ้านเมือง มีใช้ว่ากฎหมายมีไว้สำหรับบังคับประชาชน ถ้ามุ่งหมายที่จะบังคับประชาชน ก็กลายเป็นเผด็จการ กลายเป็นสิ่งที่บุคคลหม่นน้อยจะต้องบังคับบุคคลหม่นมาก ในทางตรงกันข้าม กฎหมายมีไว้สำหรับให้บุคคลส่วนมากมีเสรีและอยู่ได้ด้วยความสะดวกที่เราตั้งกฎหมายขึ้นมาได้ด้วยวิชาการซึ่งได้จากต่างประเทศ เพราะว่าวิชาการกฎหมายนี่ก็เป็นวิชาการที่กว้างขวาง จึงต้องมีอะไรทำอย่างหนึ่ง แต่วิชาการนั้นอาจไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือท้องที่ของเรา บางทีเคยยกตัวอย่างมาเกี่ยวข้องกับที่ดิน เกี่ยวข้องกับการทำมาหากินของประชาชนที่อยู่ห่างไกล ซึ่งเราเอากฎหมายไปบังคับประชาชนเหล่านั้นไม่ได้ เพราะว่ามีความผิดของตนเอง เพราะการปกครองไม่ถึงประชาชนที่อยู่ในที่ห่างไกล จึงไม่สามารถทราบถึงกฎหมาย ความบกพร่องก็อยู่ที่ทางฝ่ายที่บังคับกฎหมายมากกว่าฝ่ายที่จะถูกบังคับ ข้อนี้ควรจะต้องถือเป็นหลักเหมือนกัน ฉะนั้นจะต้องหาวิธีที่จะปฏิบัติกฎหมายให้ถูกต้องตามหลักธรรมชาติ.....” และพลเอกสุรินทร์ฯ ได้กล่าวถึงกระแสพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ เพิ่มเติมอีกว่า “.....ในป่าสงวนซึ่งทางราชการได้ขีดเส้นไว้ว่าเป็นป่าสงวนหรือป่าจำแนก แต่ว่าเราขีดเส้นไว้ประชาชนก็มีอยู่ในนั้นแล้ว เราจะเอากฎหมายป่าสงวนไปบังคับคนที่อยู่ในป่าที่ยังไม่ได้สงวนแล้ว เพิ่งไปสงวนทีหลังโดยขีดเส้นบนเศษกระดาษก็ดูชอบกลอยู่ แต่มีปัญหาเกิดขึ้นที่เมื่อขีดเส้นแล้ว ประชาชนที่อยู่ในนั้นก็กลายเป็นผู้ฝ่าฝืนกฎหมายไป ถ้าดูในทางกฎหมาย เขาก็ฝ่าฝืน เพราะว่าตามมาเป็นกฎหมายโดยชอบธรรม แต่ว่าถ้าตามธรรมชาติ ใครเป็นผู้ทำผิดกฎหมายก็ผู้ที่ขีดเส้นนั่นเอง เพราะว่าบุคคลที่อยู่ในป่านั้นเขาอยู่ก่อน เขามีสิทธิในทางเป็นมนุษย์.....” และพลเอกสุรินทร์ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ความบกพร่องอยู่ที่ฝ่ายกฎหมาย ป่าสงวนจะนำกฎหมายป่าสงวนไปบังคับคนที่อยู่ป่า ปัญหาระหว่างชาวเลกับชาวเลแก้ไขได้โดยการคุยกันฉันพี่น้อง ปัญหาระหว่างชาวเลกับนายทุนควรที่จะมีการเจรจาต่อรอง และปัญหาระหว่างชาวเลกับหน่วยราชการ (กรมอุทยานแห่งชาติ) ต้องมีการตรากฎหมายให้เป็นจริง การประกาศพื้นที่พิเศษไม่ต้องรอราชการ ไม่ต้องรอกฎหมาย

นายธเนศ เมืองเฉลิม ผู้อำนวยการภาค สำนักงานภาคใต้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้กล่าวว่า ได้ทำงานกับพี่น้องชุมชน มีการรวมตัวเป็นกลุ่ม มีความสามัคคี เป็นเครือข่าย หน่วยงาน พอช. สร้างความเข้มแข็ง มีเครื่องมือ มีนโยบาย การเสนอกฎหมาย สภาองค์กรชุมชนระดับชาติมีหน้าที่ในการเสนอข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งสามารถใช้ช่องทางนี้ในการดำเนินการได้อีกช่องทางหนึ่ง หน่วยงาน พอช. ส่งเสริมและสนับสนุนคุณภาพชีวิต ความเสมอภาค ความเป็นธรรม การพัฒนาที่อยู่อาศัย พอช. ต้องให้ชาวบ้านดำเนินการกันเอง สิทธิการรวมตัว ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง “โครงการบ้านพอเพียง ไฟไหม้ไร่ร้อย” (ทำในที่ดินเดิมบ้านชำรุดทรุดโทรม) สนับสนุนงบประมาณในการซ่อมบ้าน ทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายและมาหนุนเสริมพร้อมกับเรื่องสิทธิที่ดิน

ครูแสงโสม หาญทะเล ได้กล่าวว่า ชาวเลได้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ มีการออมเงินเดือนละ ๒๐๐ บาทเพื่อช่วยเหลือเรื่องซ่อมเรือ ปลอ่ยกูดอกเบี้ยต่ำ ปัญหาของเรื่องคือไม่ได้จดทะเบียนกับ พอช. ชาวเลมีปัญหาเรื่องที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ โครงการบ้านมั่นคงเราได้มีการสำรวจบ้านที่ชำรุดทรุดโทรม จำนวน ๓๐ หลังคาเรือน ส่วนใหญ่มีแม่หม้ายและคนพิการอาศัยอยู่ ชาวเลจะมีรายได้วันละประมาณ ๕๐๐ บาท ก็หมดไปกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ งบประมาณที่จะมาส่งเสริมจะต้องส่งเงินคืนกลับหรือไม่ หรือคืนกลับในรูปแบบใด

นายธณณ เมืองเฉลิม ได้กล่าวว่า การรับรององค์กรภายใต้ พร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ พอช. จะมาช่วย ชุมชนได้มีการออมทรัพย์ การพัฒนาที่เกิดจากการรวมตัว รวมกลุ่มกัน เป็นการต่อยอด มีการช่วยเหลือในการซ่อมแซมบ้านหลังละไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท มีการจัดประชุมประชาคม รวบรวมข้อมูลชุมชนและเสนอ พอช. เงินที่ให้การช่วยเหลือนั้นไม่ต้องใช้คืน ช่วยเหลือคนที่ไม่มีที่อยู่อาศัย เป็นการดำเนินงานโดยผ่านภาคีเครือข่าย โครงการบ้านมั่นคงชนบทนั้นมีเงื่อนไขเรื่องที่ดินต้องมีเอกสารสิทธิ์ที่ชัดเจน มีสัญญาเช่า (ซึ่งปัญหาดังกล่าว พอช. จะต้องปรับปรุงกฎหมายใหม่เพื่อให้เป็นไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง)

นางปริดา คงแป้น ได้กล่าวว่า มี MOU ที่ลงนามไปหลายหน่วยงานใช้เป็นเงื่อนไขได้หรือไม่

ชาวเล ได้มีคำถามว่า มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์สามารถเข้าโครงการได้หรือไม่ ซึ่งมีชาวมอแกน ได้งบประมาณจากหน่วยงาน พอช. สร้างบ้านให้ และผู้ที่อยู่บ้านพอเพียง (สีนามิ) ต้องการปรับปรุงหรือซ่อมแซมบ้านสามารถทำได้หรือไม่

นายธณณ เมืองเฉลิม ได้กล่าวว่า ในเบื้องต้นจะได้มีการสำรวจเพื่อทำบ้านพอเพียงก่อน

นางวิไลวรรณ สุวรรณรักษา หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดสตูล กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ได้กล่าวว่า เหมือนกับนิคมสร้างตนเอง ซึ่ง พม. ต้องสร้างเครือข่าย (อพม.) ประชาบดี ฟัน้องในหลิเปะจำนวน ๔๐ หลังคาเรือนต่อฟัน้อง อพม. ๑ คน ฟันหาคนที่มิจิตอาสา ไม่หวังผลตอบแทน ดูแลสวัสดิการสำหรับเด็ก สตรี คนพิการ ที่เกาะสุรินทร์พบเจอผู้ที่เป็นโรคน้ำหนึบซึ่งกลายเป็นคนพิการ ที่หลิเปะมีฟัน้องตระกูลหาญทะเลอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันถึง ๕ ครัวเรือน สำหรับเด็กแรกเกิดบ้านพักเด็กดูแล มีการสร้างเสริมสวัสดิการสังคม มีโครงการบูรณาการทั้งหมด ๘ หน่วยงาน สำหรับสถานการณ์ความไม่สงบและอื่นๆ ใน จ.สตูล การจัดการระบบน้ำประปา ได้มี CSR ของภาคธุรกิจเข้าร่วมดูแล ได้มีการจัดส่ง อพม. ที่เป็นผู้ใหญ่ให้เรียนออนไลน์ ที่หลิเปะมีจำนวน ๒ คน (สร้างองค์ความรู้)

นางสุนิ ไชยรส กล่าวว่า นโยบายรัฐ เรื่องสวัสดิการ ฟัน้องจะได้รับสิทธินั้นมีเงื่อนไขต่าง ๆ ต้องมีทะเบียนบ้าน นี้คือหลักสิทธิ ส่วนกลางของรัฐต้องช่วย สะทอนปัญหาต่อหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เช่นเดียวกับกรณีของเด็กเล็กถ้วนหน้าที่ยังเข้าไม่ถึงสิทธิ ต้องคลี่ระบบ ไม่ติดกรอบ อัยารว่าต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์

นายอัญญะรัฐ เอ่งฉ้วน กล่าวว่า ข้อเสนอของ กสม. เมื่อเสนอหน่วยงานให้ไปแก้ไข หากไม่แก้ไข ก็ให้เสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และประชาชน กสม. สามารถเชิญหน่วยงานของรัฐ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานดังกล่าวมาชี้แจงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงานได้

นางสุนิ ไชยรส กล่าวว่า กรณีของหลิเปะ ขอให้ กสม. ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มาร่วมกันแก้ไขปัญหา เพื่อให้กระบวนการเดินเร็วขึ้น กฎหมายของสภาชนเผ่าพื้นเมือง (ได้มีการเข้าชื่อ ๑๐,๐๐๐ ชื่อ) ไปประกบ กฎหมายส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ เข้าสภาผู้แทนราษฎรในปี ๒๕๖๔ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรดำเนินการ สส.ณัฐพลฯ ร่างอีก ๑ ฉบับ เนื้อหาคล้ายกัน ฟัน้องต้องดำเนินการ สะทอนความต้องการของตนเอง เป็นเสียงสำคัญ สถานการณ์ปัจจุบันจะมีการแก้ไข

รัฐธรรมนูญ มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ เสนอว่า ควรที่จะต้องมีสัดส่วนของกลุ่มชาติพันธุ์ สัดส่วนของสตรี เป็นสมาชิก สภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.)

นายเกรียงไกร ชีช่วง ได้กล่าวว่า มิมติ ครม. ขาวเลอยู่แล้ว ให้บรรจุเรื่องสุขภาพ ในร่าง พ.ร.บ. ด้วย และให้จัดทำเป็น “หลี่เป๊ะ” โมเดล

วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ได้มีการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น “ร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์”

อาจารย์คมสันต์ฯ กล่าวว่า มติ ครม. สำคัญกับเรา ต้องการฟังเสียงของพี่น้องชาวเล

นางสาวอรรพรรณ หาญทะเล ได้กล่าวว่า รัฐบาลต้องมาฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล ทั้งในเรื่องที่ดิน วัฒนธรรม พื้นที่ทำกิน พื้นที่ทางจิตวิญญาณ การศึกษา และสุขภาพ

อาจารย์คมสันต์ฯ ได้กล่าวว่า มีทีมคณะทำงานยกร่าง เดิมใช้ชื่อ “ส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีกลุ่มชาติพันธุ์” ชาวเลราไว๋ ชาวกะเหรี่ยง ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรจะทำกฎหมายในลักษณะส่งเสริม เหตุผลการผ่านกฎหมายนั้นทำได้ง่ายกว่า ซึ่งเดิมใช้ชื่อ คุ้มครองวิถีกลุ่มชาติพันธุ์

หลักการกฎหมาย เป็นการคุ้มครองสิทธิของชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสในสิทธิต่าง ๆ กลุ่มชาติพันธุ์ มีปัญหาในเรื่องการถูกรวบงำให้ตกต่ำ ส่งเสริมให้มีสิทธิในการได้รับการยกย่องชาติพันธุ์ สาธารณสุข วิถีอนุรักษ์ การจัดการชุมชน ดูแลคุ้มครองชุมชน เสริมสิทธิที่ดีต่อกัน มีความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ ด้อยสิทธิในฐานะเป็นพลเมือง เป็นพื้นฐานสำคัญ ได้รับการปฏิบัติที่ดี การได้รับสัญชาติ ข้อมูลประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ พิสูจน์สิทธิในการรับรองสถานะซึ่งหน่วยราชการไม่อาจปฏิเสธได้ ไม่รับรองความเป็นคนไทย รวมถึงพื้นที่ ทำกิน เขตอนุรักษ์ เขตป่า คนอยู่ก่อนให้กันเขตพื้นที่นั้นก่อน ในทางปฏิบัติไม่มีการดำเนินการ อุทยานขีดเส้น อนุรักษ์ อุทยานไม่กันเขตออก เสริมสิทธิที่มีปัญหา ใช้การจัดทำประกาศพื้นที่คุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ ในท้องที่ แถบทะเลอันดามัน พื้นที่อุทยานทางทะเล พื้นที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ มีการประกาศเขตพื้นที่ชัดเจน ลดการบังคับใช้ พ.ร.บ.อุทยานฯ ที่มีการห้ามจับปลา ห้ามเลี้ยงสัตว์ ยกเว้นให้ดำเนินการทำมาหากินได้ภายใต้กฎหมายกำหนด

ในร่าง พ.ร.บ.ฯ ต้องการให้เพียงพอต่อการอยู่อาศัย ห้ามมีกรรมสิทธิ์ มีสิทธิอยู่อาศัยได้ตลอดชีวิต ชั่วลูก - หลาน ห้ามมีการเปลี่ยนมือ มีแผนจัดการพื้นที่ให้สอดคล้องกับการเป็นพื้นที่อนุรักษ์ จัดทำธรรมนูญของตนเอง ทำเรื่องใดได้บ้าง เรื่องใดที่เป็นที่ห้าม เรื่องการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ทางทะเล เป็นต้น

กลไก ในระดับชาติ นายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการนโยบายคุ้มครองวิถีชาติพันธุ์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย ผู้แทนสมัชชา (มาจากประชาชนเลือก) ทุกกลุ่มชาติพันธุ์มีผู้แทนของตน ในสัดส่วนที่เหมาะสม สมัชชาเลือกตัวแทนนั่งในคณะกรรมการต่าง ๆ นโยบายระดับภาค อนุกรรมการ คณะกรรมการบริหารพื้นที่คุ้มครองวัฒนธรรม กำหนดหลักเกณฑ์ปฏิบัติ มีนักวิชาการ NGOs เข้าไปร่วม ในคณะกรรมการ หนุนการคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ มีกรรมการนโยบายวางกรอบแนวทาง

อนุกรรมการในระดับจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ นักวิชาการ NGOs หน่วยราชการ ขับเคลื่อนนโยบาย การประกาศพื้นที่มีการถ่วงถ่วงให้กับคณะกรรมการในระดับชาติ

กฎหมายที่นำเสนอจะมีช้อยกเว้นตามกฎหมายอื่น ๆ หรือไม่ เมื่อประกาศเขตพื้นที่แล้ว เป็นการบังคับใช้ ๑๒๐ วัน ทำแผนและรับฟังความคิดเห็น นำไปสู่สภา เสนอร่างกฎหมาย สส. /กรรมาธิการ ให้นายกรัฐมนตรีรับรอง ในปี ๒๕๖๔ จะได้เห็น และในปี ๒๕๖๕ ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้

อาจารย์อภิรักษ์ กล่าวว่า กฎหมายฉบับนี้ทำให้พี่น้องมีสิทธิ มีศักดิ์ศรีที่จะจัดการตนเอง เป็นการลดภาระของภาครัฐ พี่น้องสามารถดูแลตัวเองได้มากขึ้น กฎหมายนี้พูดเรื่องของตัวเรา แสดงศักยภาพของตัวเอง มีเจ้าภาพหลักในการแก้ไขปัญหา (กฎหมายฉบับนี้) ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมดจำนวน ๖.๑ ล้านคน คิดเป็น ๑๐% ของประชากรทั้งประเทศ พี่น้องได้รับผลกระทบ มีปัญหาความเหลื่อมล้ำ มีการกดทับซึ่งเกิดความขัดแย้งตามมา

นายสุรพงษ์ กองจันทึก ได้กล่าวว่า ต้องการฟังเสียงจากชาวบ้าน รับข้อมูลเพื่อไปเขียนกฎหมาย ต้องการให้แก้ปัญหายังไง เพื่อไปปรับแก้กฎหมาย มติ ครม. ชาวเล และชาวกะเหรี่ยง เป็นกฎหมายตามคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด “นายคอดี มีมิ” ปู่คอดี เรื่องการจัดการทรัพยากร ให้มีการหยุดการจับกุมให้ความคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติ และตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๐ ต้องมีการตราเป็นกฎหมาย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรดำเนินการรับฟังความคิดเห็น การคุ้มครอง เรามีสิทธิอยู่แล้ว สิทธิในตัวเองในฐานะคนไทย สิทธิในพื้นที่อาศัย สิทธิทำกิน พื้นที่ทำกิน สิทธิในวัฒนธรรม จิตวิญญาณ พื้นที่ฝั่งศพบรรพบุรุษ หน่วยงานรัฐเข้าร่วมจัดการ สภาผู้แทนราษฎร มีกรรมวิธีการกลุ่มชาติพันธุ์ ร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและคุ้มครองชาติพันธุ์ ช่วยกันเพื่อประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ เราต้องพูด แสดงความคิดเห็น ต้องการให้แก้ปัญหาด้านใด และติดขัดเรื่องใด

นายถาวร หาญทะเล มีข้อเสนอ ๑. คืนพื้นที่ชาวเลตามเกาะและอ่าว ๒. คืนพื้นที่ทำมาหากินให้ชาวเลสามารถตัดไม้ หาปลา เจาะหอย และอื่น ๆ ได้ และ ๓ คืนพื้นที่ฝั่งศพ ชาวเลไปดำน้ำ จับปลา โดนจับกุมถือว่าเข้าไปบุกรุก ตนเองประสบกับปัญหาโรคน้ำหนึบ เจ้าหน้าที่อุทยานไม่ให้ความสำคัญกับ มติ ครม. เป็นเรื่องความคิดเห็นมอง มติ ครม. ไม่ใช่กฎหมาย เจ้าของเกาะมีโฉนดในน้ำ ชาวบ้านถูกขับไล่ แพ้คดีโฉนดมีครุฑแดง เราต้องลุกขึ้นสู้ จัดทำข้อมูลของตนเอง และปัจจุบันชาวเลยังเข้าไม่ถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

นางวนิจชญา กันทะยวง เครือข่ายสตรีชาติพันธุ์ไทใหญ่ จ.แม่ฮ่องสอน กล่าวว่า พื้นที่ของผู้หญิงใน พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) หรือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) การเป็นกรรมการในชุดต่าง ๆ การแก้ปัญหาของผู้หญิง ยังมีผู้หญิงเข้าร่วมเป็นกรรมการไม่มาก รัฐไทยยอมรับที่จะขับเคลื่อน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ยังเข้าถึงผู้หญิง ขอให้ในร่างกฎหมายฉบับนี้ให้ผู้หญิงมีบทบาท มีพื้นที่จัดการตนเองที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

ชาวเล (ผู้ชาย) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ไม้ที่ลอยไปในทะเล หรือไม้ที่ลึมนั้น ชาวเลต้องการใช้ประโยชน์ในการซ่อมเรือแต่ไม่สามารถใช้ไม้นั้นได้มีการถูกจับ ชาวเลต้องหนีไปยังเกาะต่าง ๆ อพยพไปอยู่ในแคมป์ในช่วงที่ฤดูมีการเปลี่ยนทิศทางลม พาลูกค้าไปตกปลา ไปหาปลาในระยะ ๔ - ๘ ไมล์ เมื่อเจอพายุลมมรสุม ฝนตก ต้องหลบเข้าเกาะที่อยู่ใกล้ๆ ชาวเลหาปลาต้องออกห่างจากเกาะ มีการวางปะการังเทียมบริเวณน้ำลึกต้องการให้มีการวางปะการังเทียมบริเวณเกาะใกล้ ๆ เพื่อให้ชาวเลหาปลาได้ง่ายขึ้น เพื่อที่จะหากินไม่ได้รับอันตรายจากพายุ คลื่นลมแรงต่าง ๆ และชาวเลไม่มีสิทธิในที่ดินทำกิน

อาจารย์อภิรักษ์ กล่าวว่า สิทธิในการอนุรักษ์ สิทธิในการดำรงรักษาและคุ้มครอง สามารถใช้ประโยชน์ได้

สส.ณัฐพล กล่าวแทนพี่น้องมันนิ ชาวมันนิเป็นชาติพันธุ์ดั้งเดิม แนะนำชาวมันนิ ชื่อ “ต้ม” อาศัยอยู่ที่เทือกเขาบรรทัด มีความต้องการที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ใช้ชีวิตตามวิถีในป่า และ สส.ณัฐพลฯ

ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า เช่นเดียวกับกลุ่มมลาบรี มีวัฒนธรรม เป็นกลุ่มที่เปราะบางมาก มีโอกาสเสี่ยงในการสูญเสียพื้นที่ สาบสูญ จะต้องมิกฎหมายคุ้มครองอย่างไร

นายปอย (ชาวมันนิ) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ชาวมันนิต้องการพื้นที่ทำกิน พื้นที่เพาะปลูก ต้องการพื้นที่ที่มั่นคง หัวมันที่กินเป็นอาหารหลักเริ่มลดน้อยลง ต้องการมีที่เพาะปลูก แต่ยังคงวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้

นางลาก หาดทะเล ชาวหลีเป๊ะ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ต้องการสิทธิของมอแกน ชาวมอแกน ไม่รู้หนังสือ ไปต่อสู้ปัญหาเรื่องที่ดิน ระยะเวลา ๑๐ ปี ไม่ได้รับสิทธิ หากมีโฉนดเขาจะมายึดได้ ที่เกาะสมุย เกาะเหลา ชาวเลยังไม่ได้รับสัญชาติไทย สิทธิเราคือเสาบ้าน ไม่ใช่เอกสารสิทธิ การปฏิบัติต่อพี่น้องชาวเลเจ้าหน้าที่ ภาครัฐควรที่จะคำนึงถึงประวัติศาสตร์และสิทธิที่ทำกินที่มีอยู่เดิม

นายพล โอโดเขา ชาวกะเหรี่ยง ได้แสดงความคิดเห็นว่า สิทธิคือเสาบ้านนั้น คือสิทธิขั้นพื้นฐาน ที่ประชาชนควรจะได้รับ

นางฉลวย ชาวหลีเป๊ะ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ผู้หญิงเป็นแกนนำในการเรียกร้องเรื่องสิทธิที่ดิน ที่ทำกิน เรียนรู้ ต่อสู้ ได้รับประสบการณ์การมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายต่าง ๆ ถนนสาธารณะถูกน้ำท่วมเป็นหลุม เป็นบ่อ ไม่มีใครมาปรับพื้นที่ ชาวอุลักลาวัว ต้องการให้ความคุ้มครองผู้หญิง มีสิทธิเท่าเทียมเสมอผู้ชายเสนอ ปัญหาว่า ชาวเลเมื่อไปเก็บหอยเม่นจะโดนจับ ไม่ต้องการให้นายทุนมาเบียดเบียน หน่วยงานรัฐไม่แจ้งข้อมูล ที่ถูกต้องกับชาวบ้าน คนที่มาอยู่ภายหลังสามารถออกโฉนดได้ รัฐให้สิทธิการท่องเที่ยวมากกว่าชาวเล ข้อเสนอให้มีการเยียวยาที่ชัดเจน ค่าเสียหายที่ถูกลอยแพจากคำสั่งของหน่วยงานรัฐ

นายสมศักดิ์ ตูหลัน ได้แสดงความคิดเห็นว่า ตนอยู่ที่บ้านแหลมเหลาเป็นชนเผ่ามอแกนดั้งเดิม มีปัญหาที่อยู่อาศัย เป็นที่ราชพัสดุ กรมธนารักษ์ให้เช่าที่อยู่อาศัย เดิมบุกเบิกมาก่อน ก่อนที่จะมีท่าฉัตรไชย จ.ภูเก็ต อยู่อาศัยมาตั้งแต่ปู่ย่า ตายาย จนชั่วลูก หลาน เหลน ขอให้เจ้าหน้าที่ประสานงานให้ ไม่ต้องการเช่าที่ เนื่องจากเป็นพื้นที่วัฒนธรรมของชาวมอแกน มีประเพณีอนาคัดที่หาดทรายแก้ว ในช่วงเดือนสาม มีประเพณีลอยเรือ

นางจิม ท่าฉัตรไชย ได้แสดงความคิดเห็นว่า ที่อยู่อาศัย ที่ทำมาหากิน เป็นที่ราชพัสดุ ต้องการให้เช่า ชาวบ้านหาเช่ากินค่ารายได้ไม่เพียงพอ อยู่มาตั้งแต่ปู่ย่า ตายาย ต้องการให้ลูกหลานอยู่อย่างสงบ ชาวบ้านมีเพียงจอบ ขวานและมีดพร้า

นายเกรียงไกร ชีช่วง ได้แสดงความคิดเห็นว่า ในร่างกฎหมาย ให้บรรจุเรื่องหลักการมรดก ทางวัฒนธรรม อธิบายหลักการเช่นเดียวกับที่ขอรับรองการเป็นพื้นที่มรดกโลก คนนอกมาในฐานะคนมาเยือน เสนอให้มีกฎหมายเฉพาะเมือง มีระเบียบสำหรับที่หลีเป๊ะ กฎหมายกลางไม่เป็นธรรม บริบทของชาวเล ผู้ประกอบธุรกิจที่ลงทุนควรที่จะกันสวัสดิการให้แก่คนหลีเป๊ะ กฎหมายอื่นในพื้นที่ต้องยกเลิกการใช้ กรณีที่กระทบ วิถีชีวิตใช้กฎหมายการจัดการในพื้นที่แทน ใช้มติเชิงสังคมแก้ไขแทนเพื่อไม่ให้เกิดการล่มสลายของชุมชน

นายวิวัฒน์ เทพสง ได้แสดงความคิดเห็นว่า ให้ยืนยันความเป็นคนดั้งเดิม เป็นกลุ่มเปราะบาง ควรที่จะส่งเสริมและคุ้มครองที่อยู่อาศัยตามฤดูกาล มีที่อยู่ถาวร มีคุณภาพชีวิตที่ดี คุ้มครองที่ทำกิน เกษตรกรรม ตามชอบธรรม พื้นที่บนเขา พื้นที่ทางทะเล คุ้มครองพื้นที่ทางจิตวิญญาณเทียบเท่ากับศาสนาและความเชื่ออื่น ๆ ต้องการได้รับการบริการจากภาครัฐ ในเรื่องของสุขภาพ การศึกษา ให้มีส่วนร่วมต่อการศึกษาของชนเผ่าพื้นเมือง การมีส่วนร่วมกับการกำหนดพื้นที่ การพัฒนา ระเบียบ ธรรมนูญของตนเอง มีหน่วยงานรับผิดชอบ มีกฎหมายรองรับ

ชาวเล เกาะเหลา ได้แสดงความคิดเห็นว่า ที่เกาะเหลา จังหวัดภูเก็ต ยังไม่ได้รับสัญชาติ จึงไม่สามารถเข้ารับการรักษาทางการแพทย์ได้

นางสายใจ หาญทะเล ได้แสดงความคิดเห็นว่า ที่ดินที่อยู่อาศัยเดิมอพยพมาจากอาดัง และมายังเกาะหลีเป๊ะ อยู่มาก่อนการประกาศเขตพื้นที่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗ การท่องเที่ยวทำร้ายชาวเล เงินนับพันล้านไปพัฒนาที่เกาะโตด ชาวเลไม่สามารถหาหอยเลี้ยงชีพได้ เป็นพื้นที่อนุรักษ์ สิทธิเป็นของเรา เรียกร้องให้เอาทะเลคืน ต่อสู้กับกรมอุทยานเรื่องอยู่มาก่อนเกิดพื้นที่อุทยาน

อาจารย์วุฒิ บุญเลิศ ได้แสดงความคิดเห็นว่า “คืนสิทธิในที่ดิน คืนถิ่นหาปลา” พ.ร.บ. คือ ทางออกและทางเลือก ชาวเล ชาวกะเหรี่ยง มีความเป็นญาติ เกิดในพื้นที่อุทยาน พื้นที่วิถีเดียวกัน ตนเป็นคนในพื้นที่โปร่งลึกบางกลอย มาที่นี่เพื่อมาเรียนรู้ วิถีชาวเลอยู่ไม่ได้ “กินปลาดิบ” หมายถึงการท่องเที่ยว กฎหมายมีการเลือกปฏิบัติ ที่แก่งกระจาน บ้านที่อยู่บนเขาไม่สามารถใช้สังกะสีมุงหลังคาได้เนื่องจากมีแสงสะท้อน เหตุเจ้าหน้าที่ภาครัฐกลัวเฮลิคอปเตอร์ตก ในปี ๒๕๕๗ มีกรณีที่นายบิลลี่ พอละจี หายตัวไป “ร่าง พ.ร.บ. สภาชนเผ่าพื้นเมือง” สมัชชา สภาชนเผ่าต้องตีความให้ชัด ต้องการเห็นบทบาทของพี่น้อง มีตัวตน เป็นตัวแทนของชนเผ่าในสภา มีคณะกรรมการฟื้นฟูวิถีชาวเลและชาวกะเหรี่ยง

นายพล โอดิเชา ชาวกะเหรี่ยง ได้แสดงความคิดเห็นว่า ตนสู้นานาน เคลื่อนไหวชัดเจน ต้องสู้ต่อไป ไม่ท้อถอย จัดตั้งกลุ่มเครือข่าย หาความรู้ ผูกพันกัน ผูกมัดกัน เราถูกเอาเปรียบ ถูกกล่าวหาว่า เป็นผู้ทำลายธรรมชาติ เราต้องมีความสัมพันธ์กันหมุนเป็นเกลียวเชือก เพื่อเพิ่มความเหนียวแน่นกลมเกลียวกันในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์

พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง ได้แสดงความคิดเห็นว่า ปัญหานี้พูดมาแล้ว ๓๐ ปี ชาวเลต้องได้สิทธิ ในที่ดินที่ชัดเจน ชาวเลที่เกาะมุก จ.ตรัง คือเจ้าของที่ดิน มีสิทธิตามกฎหมายแพ่ง ปฏิบัติตามกฎหมายเดิม พื้นที่อุทยานคือป่าที่เป็นธรรมชาติ เป็นสิทธิที่มีอยู่เดิม ชาวเลไม่มีวิถีจับปลาโดยที่ปะการังไม่เสียหาย ให้นำกฎหมายเก่ามาพิจารณาประกอบด้วย การกำหนดเขตพื้นที่ไม่ควรเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิม ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ควรรับฟังข้อมูลทุกด้านและลึก ทั้งจากชาวบ้าน เจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยราชการเช่นกรมอุทยานฯ

นางสุนี ไชยรส ได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรที่จะมีการถอดคำพูด มีจิตวิญญาณในการเขียนกฎหมาย พี่น้องสามารถเสนอความเห็นเพิ่มเติมได้

อาจารย์อภิรักษ์ ได้แสดงความคิดเห็นว่า กฎหมายคาดหวัง

๑. การร่างกฎหมายที่ดี รับฟังที่ดี กฎหมายมาจากพี่น้อง มีกระบวนการที่ดี
  ๒. ทำให้กลไกการแก้ไขปัญหาของรัฐดีขึ้น
  ๓. ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์มีคุณภาพชีวิตที่ดี
  ๔. ทำให้สังคมไทยเข้าใจกลุ่มชาติพันธุ์ดีขึ้น ไม่ดูถูกดูแคลน
- จากนี้ไปจะได้มีการรับฟังความคิดเห็นทั้ง ๔ ภาค ๑๐ เวที

ปิดการจัดกิจกรรม

๑.๓ ภาพกิจกรรม/โครงการ

คืนสิทธิที่ดิน คืนถิ่นหาปลา
เดินหน้าโฉนดชุมชน 486 แห่ง

